

Lang leve de reparateur-uitvinder!

Voor Steven Jackson is ook het repareren van spullen innovatief. „Ik stoor me eraan dat mensen zich op een nieuw product storten.”

Door onze redacteur
Liza van Lonkhuyzen

AMSTERDAM. Onze maatschappij is sterk gericht op nieuwe uitvindingen, maar we gaan er vaak ten onrechte vanuit dat die nieuwe producten en systemen een lang leven beschoren zijn. Voor wat daarna komt: afbraak en reparatie, sluiten we onze ogen. Dat zegt Steven Jackson, universitair hoofddocent aan de Amerikaanse Cornell Universiteit. Jackson is coördinator van de *Repair Maintenance and Sustainability research program* dat de wereld van reparatie bestudeert. Hij pleit ervoor om de kwetsbaarheid van onze wereld meer te waarderen. Hij was onlangs in Nederland voor een congres.

Waarom spreekt u van een ‘gebroken wereld’?

„Het idee van *broken world thinking* en mijn nadruk op reparatie, is niet zeggen dat de wereld nu ineens kapot is. De cirkel van creatie, afbraak, onderhoud en reparatie heeft altijd centraal gestaan in de manier waarop systemen werken. Dat zien we in de natuur, Puerto Rico is bijvoorbeeld nog lang bezig met wederopbouw na verwoestend natuurgeweld. Maar we lijken het te zijn vergeten in het maatschappelijk domein, zoals in de VS waar sociale vangnetten verdwenen door liberale hervormingen. En in technologie. Het discours gaat over mensen als Steve Jobs: de ontwerpers en uitvinders van prestigieuze technologiebedrijven. Tegelijk hebben we geen oog voor de bijna net zo innovatieve wereld van reparatie.”

We vinden u niet in de rij voor de nieuwste iPhone?

„Nee, ik stoor me eraan dat consumenten zich zo vol overgave op een nieuw product storten. Wat nieuw is wordt bejubeld, maar we denken niet goed na over wie daar belang bij hebben. Zoals de marketingafdeling van Apple, de auteurs van productrecensies en de *early adopters*. Die zullen de minimale verschillen met het vorige toestel uitvergroten. Daarna denk je: mijn iPhone 7 is echt niet goed genoeg meer. „In de ontwikkelingsindustrie, net als in de wetenschap, is er veel enthousiasme en geld voor nieuwe dingen. Maar wanneer het *up and running* is en er geld nodig is voor onderhoud, wil niemand dat meer financieren. Het is niet nieuw en sexy.”

U wilt ons wijzen op ‘onzichtbaar werk’, wat houdt dat in?

„Een treffend voorbeeld is de wereld van de scheepsloperij. Bij nieuwe vrachtschepen, bijna heroïsch grote boten, denkt men niet na over wat ermee gebeurt als het aan het einde van z’n Latijn is.

Foto: Merlijn Doornik

Veel commerciële schepen spoelen dus aan op de stranden van Bangladesh, of het naastgelegen India. Gewapend met touwen, kettingen en branders ontmantelen teams in hoog tempo deze wrakstukken – in deze industrie zijn naar schatting tweehonderdduizend mensen werkzaam. Op nabijgelegen markten worden de onderdelen verkocht; een aanzienlijk deel van het staal in Bangladesh komt daar vandaan. Het is een voorbeeld van een wereld van reparatie waar zowel de academische wereld als de maatschappij weinig oog voor heeft.”

Volgens u is de term ‘innovatie’ ten onrechte gereserveerd voor glimmende nieuwe producten.

„De verhalen die we lezen over technologie gaan over wat in Silicon Valley gebeurt, waar ondernemers miljoenen of zelfs miljarden opstrijken voor hun werk. Terwijl er ook creativiteit en expertise nodig is voor reparatie. In landen als Namibië, Oeganda, Cambodja en Bangladesh is er een reparatie-industrie ontstaan van een niveau dat technologiebedrijven zich nooit hadden kunnen voorstellen. De *Gulistan Underground Market* in Bangladesh is bijvoorbeeld een enorme ondergrondse markt voor mobiele telefoons. Op dit soort plekken wordt met precisie van millimeters gewerkt. Het is werk dat ik ook innovatief wil noemen. Als we reparatiewerk beter op waarde schatten, kunnen we het ook beter betalen.”

Het wordt steeds ingewikkelder om zelf producten te repareren. Het tijdschrift *The Economist* wees erop dat zelfs een tractor

tegenwoordig miljoenen regels softwarecode kan hebben. „Dat klopt, spullen worden technologisch complexer. Maar daarnaast maken bedrijven producten ook *expres* lastig om te repareren. Apple is daar koploper in. Het werkt opzettelijk met schroefjes waar mensen geen schroevendraaiers voor in hun gereedschapskist hebben. Daarnaast communiceert het bedrijf dat je garantie vervalt als je bijvoorbeeld je telefoontoestel openmaakt, terwijl die claim niet strookt met de Amerikaanse wet. Andere bedrijven weren consumenten ook uit hun spullen. Het nieuwste toestel van Samsung, de Galaxy Note 8, is in elkaar gezet met sterke lijm. Dat is een van de grootste vijanden van reparatiewerk.”

Zijn spullen nog wel van ons, als we ze niet kunnen repareren?

„Eigendom betekende vroeger volledige fysieke controle. Maar, inderdaad, als je nu een telefoon koopt, huur je het op een bepaalde manier toch.”

Het Europese Parlement nam deze zomer een motie aan voor meer regulering voor fabrikanten om hun producten makkelijker te laten repareren. Er zijn wereldwijd honderden Repair Cafés: bijeenkomsten waar mensen kapotte spullen maken met hulp van vrijwilligers. Ziet u een beweging?

„Ja, de boodschap slaat aan. Mensen herkennen zichzelf erin. Mijn opa was een mijnwerker, boer en monteur. Hij bouwde een oude wasmachine om tot schuurmachine. Mijn vader was al minder handig, en ik nóg minder. De kennis over hoe spullen te maken, is echt afgenomen in een paar decennia. Veel mensen willen deze trend omkeren. In een weggooisamenleving geven mensen niet zoveel om de dingen om hen heen. Het is niet alleen duurzamer en beter voor de portemonnee, je krijgt ook een andere relatie tot een object als je er moeite in steekt om het te repareren en onderhouden.”

Steven Jackson

Steven J. Jackson is universitair hoofddocent informatiewetenschappen aan de Cornell Universiteit.

Hij was in oktober in Nederland om te spreken op het symposium *In Repair: towards a post-throwaway society* over reparatie, georganiseerd door onder meer de Universiteit van Amsterdam.